

Redakcja: Beata Surmacz (dyrektor IEŚ), Tomasz Stępniewski (z-ca dyrektora IEŚ),
Agnieszka Zajdel (sekretarz redakcji), Aleksandra Kuczyńska-Zonik, Jakub Olchowski,
Konrad Pawłowski, Agata Tatarenko

Nr 493 (5/2022) | 18.01.2022

ISSN 2657-6996

© IEŚ

Szczepan Czarnecki

Republika Czeska: wotum zaufania i priorytety gabinetu Petra Fiali (cz. 1)

13 stycznia 2022 r., po ponad dwudziestogodzinnej debacie, koalicyjny rząd premiera Petra Fiali (ODS) uzyskał wotum zaufania Izby Niższej Parlamentu Republiki Czeskiej. Mimo że koalicjanci dysponowali wyraźną większością parlamentarną, przedstawiona przez nich deklaracja programowa oraz proponowany skład nowego rządu spotkały się z krytyką opozycji. Zarówno ANO premiera Andreja Babiša, jak i Wolność i Demokracja Bezpośrednia Tomia Okamury odmówiły poparcia nowego gabinetu. Rozciągnięta do dwóch dni, najdłuższa w historii czeskiego parlamentaryzmu debata nad programem rządu i wnioskiem o udzielenie wotum zaufania ukazała siłę opozycji oraz taktykę przyjętą przez Andreja Babiša, obrazując tym samym plany byłego premiera.

Wotum zaufania. Po ponad trzech miesiącach od wyborów parlamentarnych, zakończonych przegraną tworzącego ówczesny rząd ugrupowania ANO Andreja Babiša, posiadający poparcie 108 głosów w dwuosobowym parlamencie centroprawicowy gabinet Petra Fiali uzyskał wotum zaufania. Głosowanie nad wnioskiem o wotum zaufania dla rządu poprzedziła ponad dwudziestogodzinna debata. Dyskusja parlamentarna zdominowana została przez krytyków nowego rządu, reprezentujących dwa opozycyjne wobec rządu ugrupowania: ANO byłego premiera Andreja Babiša oraz populistyczny ruch Wolność i Demokracja Bezpośrednia (SPD) Tomia Okamury. Przy obecności 192 parlamentarzystów program rządu poparło 106 posłów z partii politycznych tworzących większość parlamentarną, tj. Obywatelskiej Partii Demokratycznej (ODS), Chrześcijańskiej i Demokratycznej – Czechosłowackiej Partii Ludowej (KDU-ČSL), TOP09, Czeskiej Partii Piratów oraz ugrupowania Burmistrzowie i Niezależni (STAN).

Debata parlamentarna. Debata poprzedzająca głosowanie nad wotum zaufania rozpoczęła się porannym wystąpieniem premiera Petra Fiali 12 stycznia 2022 r. W swoim przemówieniu premier podkreślił, że celem jego rządu jest wprowadzenie Republiki Czeskiej do grona najbardziej zaawansowanych państw globu. Zaznaczył również, że przygotowana deklaracja programowa jest propozycją realną zarówno pod względem realizacji celów, jak i ponoszonych kosztów finansowych i społecznych, podkreślając, że partie polityczne współtworzące rządową koalicję nie są populistyczne i nie będą obiecywać niczego, czego nie byłyby w stanie zrealizować.

Bez poparcia opozycji. Były premier Andrej Babiš zapowiedział, że członkowie ruchu ANO nie poprą gabinetu Fiali. Stwierdził, że nowy koalicyjny rząd oszukuje obywateli i obiecuje to, czego nie może spełnić. Były premier w znaczącym stopniu skupił się na przedstawieniu zasług rządu poprzedniej kadencji, tworzonego przez ugrupowanie ANO i socjaldemokratów ČSSD z poparciem komunistów z KSČM. W swoim przemówieniu Babiš podkreślił, że ostatnie cztery lata były dla Republiki Czeskiej najlepszym okresem w historii państwa, wskazując na szereg osiągnięć jego rządu dotyczących płac, polityki finansowej, inwestycji czy sukcesów ANO w UE. Krytycznie wobec gabinetu Fiali wypowiedziała się również była minister finansów Alena Schillerová (ANO), która oświadczenie programowe rządu określiła „kpiną”, twierdząc, że deklaracje rządu nie dają nadziei na perspektywy wzrostu ani na stabilność. Podkreśliła również, że realizacja przedstawionego przez nowy rząd programu będzie oznaczała wzrost zadłużenia państwa. Według byłej minister finansów jedynym realnym problemem obecnego rządu jest jego przetrwanie i utrzymanie koalicji.

Do krytyków nowego rządu dołączył również ruch Wolność i Demokracja Bezpośrednia. Lider SPD, które posiada 20 miejsc w parlamencie, jeszcze na kilka dni przed głosowaniem nad wotum zaufania dla rządu zadeklarował, że ugrupowanie nie udzieli gabinetowi poparcia. Według Tomia Okamury pięciopartyjna koalicja tworząca obecny rząd powstała w wyniku przerywania tradycyjnej rywalizacji politycznej, zaś przedstawiony program koalicji przewodniczący określił jako pozbawiony konkretnych rozwiązań. Lider opozycyjnego, populistycznego ruchu

SPD skrytykował rząd za brak konkretnego rozwiązania wobec wzrostu cen energii, rosnących cen żywności czy kryzysu mieszkaniowego. W swojej wypowiedzi podkreślił również, że nowa władza stanowi esencję aktu zdrady ze względu na obrany prozachodni kierunek polityki zagranicznej oraz brak sprzeciwu rządu wobec realizacji Europejskiego Zielonego Ładu.

Finansowanie Burmistrzów i Niezależnych. Po ponad dwudziestu godzinach obrad, 13 stycznia 2022 r., przed godziną siódmą rano, Tomio Okamura wezwał premiera Petra Fialę do usunięcia Víta Rakušana, przewodniczącego ugrupowania STAN, ze stanowiska wicepremiera i ministra spraw wewnętrznych z powodu nieprzejrzystego finansowania ugrupowania. Lider SPD, powołując się na informacje opublikowane przez portal SeznamZpravy.cz, według których ugrupowanie Burmistrzów i Niezależnych miało być sponsorowane przez osobę, wobec której jest prowadzone postępowanie karne, zwrócił się o zwołanie z inicjatywy posłów ANO i SPD nadzwyczajnego zebrania na temat finansowania STAN. Okamura podkreślił, że sprawa ta wymaga wyjaśnienia, a lider koalicyjnego ugrupowania, Vít Rakušan, nie może pełnić funkcji ministra spraw wewnętrznych ani wicepremiera w rządzie Petra Fiali. Program nadzwyczajnego zebrania, na którym posłowie opozycji ANO i SPD chcieli wezwać do usunięcia Rakušana z rządu i utworzenia komisji ds. finansowania ruchu STAN, nie został przyjęty. Po około 22 godzinach debata została przerwana, a jej kontynuację zaplanowano na godzinę 18.00. Wówczas – po godzinie – parlament uchwalił wotum zaufania dla rządowej koalicji stosunkiem 106 głosów „za” do 87 głosów „przeciw”.

Podsumowanie. Najważniejszym czynnikiem spajającym rząd koalicyjny pięciu partii jest odsunięcie od władzy Andreja Babiša. Koalicję osłabiają jednak obecne podziały wewnętrzne oraz występujące różnice programowe, poprzez które jedność pięciu partii pozostaje dla nowego rządu realnym wyzwaniem. Mimo że od kilku miesięcy było pewne, że złożony z pięciu ugrupowań, centroprawicowy gabinet, posiadający 108 parlamentarzystów w dwuosobowym parlamencie, dysponuje dogodną większością parlamentarną, by uzyskać wotum zaufania, to zarówno przebieg debaty poprzedzającej głosowanie nad wotum zaufania, jak i jego wyniki wskazują na szereg problemów. Krytyczne wobec władzy głosy posłów dwóch partii opozycyjnych, tj. ruchu ANO byłego premiera Andreja Babiša oraz populistów z SPD Tomia Okamury, sprawiają, że nowy rząd będzie musiał sprostać widocznej oraz silnej krytyce opozycji, próbom podziału i atakom personalnym.

Wygodna większość rządowej koalicji i przewidywalny wynik głosowania nad wnioskiem o udzielenie wotum zaufania skłoniły opozycyjne ANO i SPD do przyjęcia strategii, która przy pomocy często bezsensownych i długich przemówień miała na celu maksymalne opóźnienie uchwalenia wotum zaufania. Obrana przez opozycję taktyka skutkowała w efekcie najdłuższą w historii czeskiego parlamentu, trwającą ponad 20 godzin debatą nad wnioskiem o wotum zaufania.

Przyjęta przez opozycję parlamentarną strategia obrazuje zarówno siłę, jak i taktykę byłego premiera, wskazując na większe ambicje polityczne lidera ANO, aniżeli pozostanie w opozycji parlamentarnej. Postawa byłego premiera w debacie wskazuje, że Andrej Babiš będzie podejmował działania mające na celu krytykę oraz osłabienie pozycji nowego rządu, co może stanowić pierwsze kroki w kierunku kandydowania na urząd prezydenta państwa w przyszłym roku.